

PUNCTE DE VEDERE**Fragilitatea alianțelor în Orientul Mijlociu ca expresie a conflictelor geopolitice globale***Corneliu PIVARIU*

După așa-zisă primăvară arabă din Orientul Mijlociu și Africa de Nord (MENA), care încet-încet se transformă într-o iarnă destul de sumbră, alianțele existente la începutul acestui secol în regiune au început să se modifice și să apară elemente noi, consecință nu numai a evoluțiilor regionale, dar și a raporturilor de forțe pe plan mondial.

Unul din principalele motive ale situației actuale îl constituie și lipsa oricărui plan pe termen lung al Administrației americane după invazia Irakului din 2003, precum și greșelile făcute de aceasta în Irak, Siria și Yemen, atât în timpul președintelui George W. Bush, dar și în mandatele președintelui Obama (care dorind să-și respecte promisiunea de a nu implica SUA în nici un război în mandatele sale a ratat multe oportunități în Orientul Mijlociu). Această poziție a determinat creșterea neîncrederii aliaților arabi în capacitatea și dorința Washingtonului de a-și menține poziția în regiune. De asemenea noua strategie de securitate națională a SUA, care nu a reușit să definească un rol specific pentru SUA și al forțelor sale în regiune și nici să răspundă efectiv la creșterea influenței Rusiei în Siria, precum și la influența economică a Chinei în regiune, au dus la creșterea dubiilor guvernelor arabe, dar și a altor formatori de opinii (centre de cercetare, media) privind poziția și politica americană pe termen mediu și lung în zonă.

În aceste condiții, lipsa de unitate a lumii arabe - caracteristică pe care a avut-o dintotdeauna - s-a accentuat, unul din cele mai elocvente exemple în acest sens fiind situația relațiilor cu Qatarul din 2017 și recenta decizie a guvernului de la Doha de a părăsi OPEC. Unele surse menționează chiar faptul că la Doha se analizează cu mare atenție și posibilitatea retragerii țării din Consiliul de Cooperare al Golfului.

De mai multe decenii, puteri regionale - mai ales Irak, Iran, Egipt, Israel, Arabia Saudită și Turcia, au fost implicate într-o competiție regională pentru maximizarea influenței în zonă, în competiție sau alianță cu Marea Britanie, Rusia și SUA. În prezent Irakul nu mai poate avea asemenea pretenții, fiind sub o puternică influență iraniană (iar Moscova încearcă să-și recâștige subtil pozițiile pierdute), Arabia Saudită are reputația șifonată după modul dezastruos cum a condus conflictul din Yemen și după afacerea Khashoggi, iar Egiptul are o situație internă mult prea complicată, mai ales din punct de vedere economic, pentru a emite pretenții regionale.

În aceste evoluții Turcia apare ca fiind, cel puțin pentru prezent și viitorul imediat, marele câștigător, îmbunătățindu-și imaginea în Orientul Mijlociu, comparativ cu Arabia Saudită. Ankara încearcă să joace de ambele părți în conflictul din Siria, pentru a-și maximiza rolul în viitoarele negocieri. Este cert că succesul politicii americane în Siria depinde în mare parte de Turcia, Washingtonul trebuind să înțeleagă și obiectivele regionale ale Turciei. În același timp Iranul, Rusia și Turcia, implicate în conflictul din Siria, și care par a constitui un bloc coerent ar putea încerca să-și asume un rol care să transceadă Orientului Mijlociu, dar interesele lor în Siria sunt destul de divergente pentru a nu conduce la aceasta.

Rusia este mulțumită de ceea ce a realizat în Orientul Mijlociu și va căuta să-și prezeve și desigur, dacă va găsi oportunități, să-și îmbunătățească poziția.

Israelul, chiar dacă păstrează un profil destul de reținut, va juca un rol hotărâtor în continuare în Orientul Mijlociu, iar în condițiile când SUA își vor defini o politică coerentă pe termen lung în zonă, acest rol va fi și mai pregnant. Felul în care se va soluționa conflictul din Siria va prefigura viitoarele alianțe din Orientul Mijlociu și de ce nu, germenii unei noi ordini globale.